

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ในแต่ละปีประเทศไทยมีการปลูกผักในพื้นที่รวมประมาณ 3.2 ล้านไร่ ผลผลิตประมาณ 5.2 ล้านตัน โดยผลผลิตใช้เพื่อการบริโภคภายในประเทศประมาณ 3.2 – 4.0 ล้านตัน และเพื่อการส่งออกตลาดต่างประเทศประมาณ 0.42 – 0.50 ล้านตัน และจากการวิเคราะห์ปัญหาด้านผลผลิตทางการเกษตรของประเทศไทย พบว่า ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งคือ การตรวจสอบปริมาณสารพิษตกค้างอยู่ในผลผลิตเกินค่ามาตรฐานความปลอดภัยที่กำหนด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลผลิตในส่วนของผู้บริโภค ปัญหาดังกล่าวจึงต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนและเป็นระบบ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยมีผักที่สะอาดและปลอดภัยจากสารเคมีบริโภคในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างโอกาสและเพิ่มปริมาณการส่งออกผลผลิตผักสู่ตลาดต่างประเทศให้มากขึ้น (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2545)

ในอำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีการทำการเกษตรกันมาก ได้แก่ การทำนาข้าว สวนผลไม้ และที่นาสนใจก็คือ การปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ ซึ่งอยู่ในพื้นที่ 3 ตำบล คือ ตำบลคลองเสือเหลือง ตำบลทุ่งใหญ่ ตำบลไผ่รอบ โดยในตำบลคลองเสือเหลืองและตำบลทุ่งใหญ่ ได้มีการจัดตั้งโครงการ โรงเรียนเกษตรกรผักและกลุ่มผู้ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษขึ้นในตำบลคลองเสือเหลืองเริ่มดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. 2544 และเสร็จสิ้นในปี พ.ศ. 2545 ส่วนในตำบลทุ่งใหญ่ได้เริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2545 และเสร็จสิ้นในปี พ.ศ. 2546 โดยเกษตรกรทั้ง 2 ตำบลนี้ได้รับความช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริมเผยแพร่ความรู้ในการปลูกผักปลอดสารพิษจากสำนักงานเกษตรจังหวัดพิจิตร หลักการคือให้เกษตรกรทำการศึกษารเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นหลัก โดยให้เกษตรกรทำแปลงสาธิต และมีเจ้าหน้าที่เป็นผู้ให้คำชี้แนะและเป็นที่ปรึกษา นอกจากนี้ในระยะแรกทางราชการยังให้ความช่วยเหลือในด้านเมล็ดพันธุ์ผัก เครื่องมืออุปกรณ์ในการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ เป็นต้น ต่อมาในระยะหลังทางกลุ่มเกษตรกรได้มีการจัดตั้งกองทุนให้สมาชิกกู้ยืมเงินถึงแม้ว่าปัจจุบันนี้โครงการ โรงเรียนเกษตรกรผักดำเนินการเสร็จสิ้นไปแล้ว แต่กลุ่มเกษตรกรในตำบลคลองเสือเหลืองและตำบลทุ่งใหญ่ก็ยังคงมีการดำเนินการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษอยู่

อีกพื้นที่หนึ่งที่มีการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษในอำเภอโพธิ์ประทับช้างคือ ตำบลไผ่รอบ แต่ในตำบลไผ่รอบนี้แตกต่างจากตำบลคลองเสือเหลืองและตำบลทุ่งใหญ่คือ ไม่มีโครงการโรงเรียนเกษตรกรผัก แต่เกษตรกรได้เรียนรู้จากวิทยากรกระบวนการเปลี่ยนแปลงสู่การพึ่งพาตนเองและการพึ่งพากันเองของมูลนิธิร่วมพัฒนาพิจิตร โดยดำเนินการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ

ในพื้นที่ตำบลไผ่รอบนี้ ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก และกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

การปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษเป็นการลดการใช้สารเคมีในการทำการเกษตรลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว เกิดผลดีต่อสุขภาพร่างกายของเกษตรกร นอกจากนี้ยังเป็นผลดีในด้านการรักษาสภาพแวดล้อมธรรมชาติอีกด้วย จากการสำรวจพบว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทุกรายในอำเภอโพธิ์ประทับช้างได้ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ

ผู้วิจัยต้องการศึกษาว่าเพราะเหตุใดเกษตรกรจึงตัดสินใจปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษจึงทำการวิจัยเพื่อศึกษาถึงปัจจัยจูงใจในการตัดสินใจปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรเพื่อจะได้ทราบข้อมูลว่ามีปัจจัยใดบ้างที่จูงใจให้เกษตรกรตัดสินใจปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ ทั้งนี้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาสภาพการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาปัจจัยจูงใจในการตัดสินใจปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ
4. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการปลูกผักปลอดภัย

จากสารพิษ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจในการตัดสินใจปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกร ซึ่งสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรหันมาปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีทั้งต่อเกษตรกรเอง สภาพแวดล้อมและการส่งออกผลผลิตพืชผักในตลาดต่างประเทศ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาเฉพาะเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนเกษตรกรฝึกในปี พ.ศ. 2544 – พ.ศ. 2546 และเกษตรกรผู้เรียนรู้ออกจากวิทยากรกระบวนการเปลี่ยนแปลงสู่การพึ่งพาตนเองและพึ่งพากันเอง พ.ศ. 2546 และ พ.ศ. 2548

นิยามศัพท์ในการวิจัย

เกษตรกร หมายถึง ผู้ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษในตำบลไผ่รอบ ตำบลทุ่งใหญ่ ตำบลดงเสือเหลือง อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร

ผักปลอดภัยจากสารพิษ หมายถึง ผักที่ปราศจากสารพิษตกค้าง (Pesticide residue free) รวมทั้งผักที่ยังคงมีสารพิษตกค้างเจือปนอยู่บ้างแต่ไม่เกินค่า MRL (Maximum Residue Limit)

ปุ๋ยอินทรีย์ หมายถึง ปุ๋ยที่ได้จากการหมักเศษชิ้นส่วนของสัตว์ มูลสัตว์ วัสดุเหลือใช้จากอุตสาหกรรม จนย่อยสลายได้ระดับที่มีคุณสมบัติเหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์ได้ทันที

น้ำสกัดชีวภาพ หมายถึง สารละลายเข้มข้นหรือของเหลวที่ได้จากการหมักเศษพืชหรือสัตว์ในสภาพที่ไม่มีอากาศ (anaerobic condition)

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หมายถึง เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานเอกชน ที่ทำหน้าที่ส่งเสริมเผยแพร่ความรู้และให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ในการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษแก่เกษตรกร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจในการตัดสินใจปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ และได้กำหนดปัจจัยและตัวแปรต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเป็แรงจูงใจให้เกษตรกรตัดสินใจปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษเพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1. ปัจจัยด้านบุคคล (เกษตรกร) ซึ่งประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้
 - ความสม่ำเสมอในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
 - การรับฟังข่าวสารการเกษตร
 - การดูงาน ทัศนศึกษาเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษในท้องที่อื่น
 - การเข้ารับการอบรมความรู้เรื่องผักปลอดภัยจากสารพิษ
 - การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนเกษตรกร
 - การเป็นสมาชิกกลุ่ม / สถาบันเกษตรกร
 - การมีจำนวนพื้นที่เพียงพอในการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ
 - ความเพียงพอของแรงงานการเกษตรในครัวเรือน
 - ความต้องการ ความสนใจในการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกร

2. ปัจจัยด้านเทคโนโลยีการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ ซึ่งประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

- ความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของชุมชน
- เป็นเทคโนโลยีที่สามารถเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน สามารถปฏิบัติได้
- วัสดุอุปกรณ์ วัตถุดิบที่ต้องใช้ในการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษสามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่น

3. ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

- ความรู้ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเกี่ยวกับเทคโนโลยีการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ
- ความสามารถในการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกร
- มีทัศนคติที่ดีต่อเกษตรกร
- มีความจริงใจในการช่วยเหลือเกษตรกร
- ให้ความช่วยเหลือเกษตรกร ได้อย่างรวดเร็ว ทันเวลา
- ให้การสนับสนุนส่งเสริมปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกร
- การเปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้าพบ ติดต่อ
- การบริการ ดูแล เอาใจใส่เกษตรกร

4. ปัจจัยด้านประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ ซึ่งประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

- ลงทุนต่ำ
- ราคาผลผลิต
- ความแน่นอนของราคา
- รายได้
- ระยะเวลาให้การให้ผลตอบแทน

5. ปัจจัยด้านการตลาด ซึ่งประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

- ตลาดรองรับผลผลิต
- เส้นทางคมนาคมขนส่งผลผลิตไปสู่ตลาด
- วิธีการรับซื้อผลผลิตของพ่อค้า

6. ปัจจัยด้านสินเชื่อ ซึ่งประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้
- แหล่งสินเชื่อ
 - ความเพียงพอของสินเชื่อ
 - ดอกเบี้ย
 - ระยะเวลาการคืนเงินกู้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved